

Mariusz Dramski

Ocena rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce na podstawie wskaźnika ISI

Ekonomiczne Problemy Usług nr 57, 161-168

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

MARIUSZ DRAMSKI

Uniwersytet Szczeciński

mariusz.dramski@wzieu.pl

OCENA ROZWOJU SPOŁECZEŃSTWA INFORMACYJNEGO W POLSCE NA PODSTAWIE WSKAŹNIKA ISI

Wprowadzenie

Mianem społeczeństwa informacyjnego określa się takie społeczeństwo, w którym podstawowym towarem staje się informacja. Jest ona traktowana jako szczególne dobro niematerialne, cenniejsze nawet od dóbr materialnych. Obecnie obserwuje się wzrost znaczenia usług związanych z przesyłaniem, przetwarzaniem i przechowywaniem informacji.

Jedną z miar, jaką można stosować przy ocenie rozwoju społeczeństwa informacyjnego, jest wskaźnik ISI¹. Został on stworzony w połowie lat dziewięćdziesiątych w celu wyznaczenia zdolności do przeprowadzenia rewolucji informacyjnej w 53 najwyżej rozwiniętych krajach świata.

Niniejszy artykuł ilustruje poziom rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce z wykorzystaniem powyższego wskaźnika. Ponadto zawarte są w nim wnioski i propozycje mające na celu przyczynienie się do przyspieszenia tego rozwoju.

1. Społeczeństwo informacyjne

Teorie rozwoju społecznego przedstawiają społeczeństwo informacyjne jako kolejny etap po społeczeństwie przemysłowym. Z punktu widzenia społecznego

---

¹ Information Society Index.

podziału pracy społeczeństwem informacyjnym jest zbiorowość, w której większość spośród osób zawodowo czynnych zatrudnionych jest przy przetwarzaniu informacji. Cechy charakterystyczne społeczeństwa informacyjnego to m.in.²:

- wysoko rozwinięty sektor usług nowoczesnych, jak np. bankowość, finanse, telekomunikacja, informatyka czy badania,
- gospodarka oparta na wiedzy,
- wysoki poziom edukacji i scholaryzacji,
- postępujący proces decentralizacji społeczeństwa,
- renesans społeczności lokalnej.

Najważniejsze funkcje społeczeństwa informacyjnego to:

- edukacyjna – upowszechnianie wiedzy naukowej, podnoszenie kwalifikacji,
- komunikacyjna – stworzenie możliwości komunikowania się wielu różnorodnych grup w obrębie całości społeczeństwa globalnego,
- socjalizacyjna i aktywizująca – mobilizacja osób stale bądź czasowo wyłączonych z możliwości swobodnego funkcjonowania w społeczeństwie,
- partycypacyjna – możliwość prowadzenia debat i głosowania w Internecie,
- organizatorska – tworzenie warunków konkurencyjności na rynku,
- ochronna i kontrolna – stworzenie mechanizmów obrony obywateli i instytucji przed wirtualną przedsiębiorczością.

Podstawowe czynniki mające największy wpływ na rozwój społeczeństwa informacyjnego to:

- pełna liberalizacja rynku,
- infrastruktura telekomunikacyjna,
- spójne i przejrzyste prawodawstwo,
- wysokie nakłady finansowe na badania naukowe i rozwój,
- nieskrępowany dostęp do sieci wszystkich operatorów,
- powszechny i tani dostęp do Internetu,
- publiczny dostęp do informacji,
- umiejętność wymiany danych bez względu na odległość,
- wysoki odsetek zatrudnienia w usługach.

W zależności od kraju przyjęto różne modele rozwoju społeczeństwa informacyjnego. Pionierem w tej dziedzinie była Japonia³, która już w 1972 roku stworzyła plan mający doprowadzić do stworzenia nowego typu społeczeństwa. Podzielono go na cztery etapy:

- I faza (lata 1945-1970) – dominacja meganauki,
- II faza (lata 1955-1980) – okres organizacji i przedsiębiorstw,
- III faza (lata 1970-1990) – okres usług społecznych i społeczeństw,

---

² Źródło: Wikipedia.

³ Źródło: Webster F., *Theories of Information Society*, Routridge, Londyn 1995.

- IV faza (lata 1980-2000) – okres prywatnych jednostek i istot ludzkich.

W Europie za początek rozwoju społeczeństwa informacyjnego uznaje się rok 1994, kiedy to ukazał się raport Bangemanna pt. *Europa i społeczeństwo globalnej informacji. Zalecenia dla Rady Europy*. Zaproponowano w nim dziesięć inicjatyw mających na celu rozwój nowoczesnych technik teleinformatycznych.

Aktualnie na terenie Unii Europejskiej (a zatem także i Polski) obowiązuje dokument uchwalony w 2005 roku podczas szczytu w Sewilli pt. *eEurope 2005 – an Information Society for All*. Zobowiązuje on kraje członkowskie do:

- rozwinięcia usług elektronicznych (e-government, e-learning),
- wprowadzenia elektronicznej opieki zdrowia (e-health),
- zapewnienia powszechnego dostępu do Internetu.

W 2010 roku zapowiadana jest aktualizacja powyższego dokumentu.

2. Wskaźnik ISI (Information Society Index)

Wskaźnik ISI ma za zadanie informować rządy, korporacje informatyczne i telekomunikacyjne oraz inne firmy, jakie są możliwości i czynniki rozwoju społeczeństwa informacyjnego w 53 najbardziej rozwiniętych krajach świata. Odpowiada on na następujące pytania:

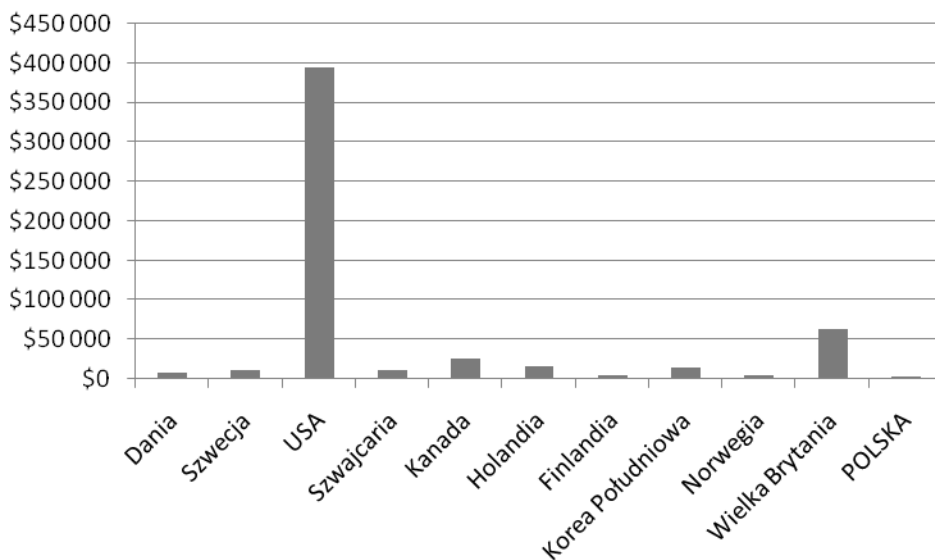
- jak czynniki ekonomiczne wpływają na wzrost produktów i usług IT,
- które wskaźniki IT oznaczają zmiany na rynku,
- który rynek krajowy oferuje największe możliwości wzrostu.

Pod uwagę bierze się następujące elementy społeczeństwa informacyjnego:

- liczba komputerów osobistych,
- wydatki związane z IT,
- korzystanie z Internetu,
- e-commerce,
- dostęp szerokopasmowy,
- dostęp bezprzewodowy,
- poziom edukacji,
- prawa cywilne.

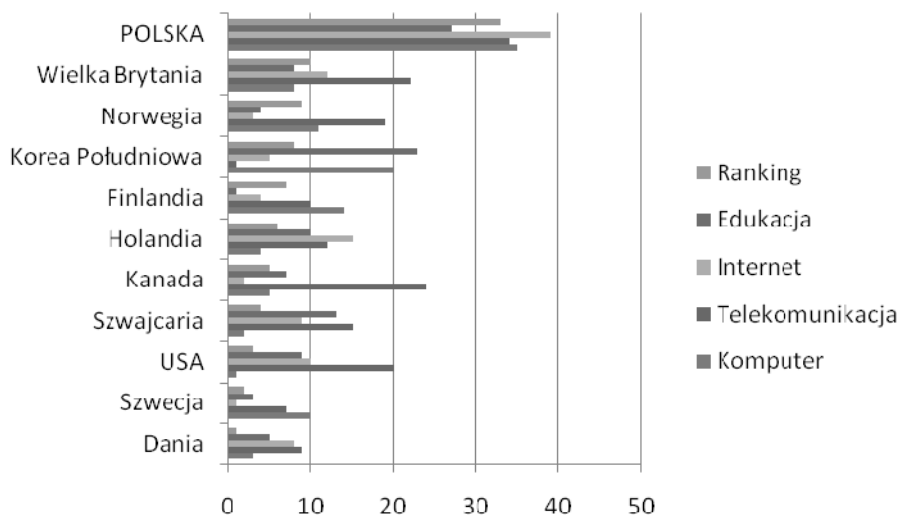
Ponadto pod uwagę bierze się np. poziom korupcji w danym kraju, co wiąże się ściśle z powszechnym dostępem do informacji czy przestrzeganiem praw człowieka.

Rysunek 1, mający jedynie charakter poglądowy, przedstawia pozycję Polski na tle 10 krajów z największymi wydatkami na rozwój technologii IT. Światowym liderem w tej dziedzinie są oczywiście Stany Zjednoczone, gdzie wydatki te sięgają poziomu 400 mld dolarów rocznie. Polska zajmuje pod tym względem 27. miejsce z kwotą 3,86 mld dolarów.

Rys. 1. Pozycja Polski na tle 10 krajów z największymi wydatkami na technologie IT (w mln USD)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.idc.com

Rys. 2. Ilustracja pozycji Polski na tle 10 krajów o najwyższym wskaźniku ISI

Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.idc.com

Rysunek 2 ilustruje pozycję Polski na tle 10 liderów rankingu z najwyższą wartością wskaźnika ISI. Zmienna Ranking określa wartość tego wskaźnika (interpretacja: pozycja danego kraju na tle 53 najlepiej rozwiniętych krajów świata). Pozostałe opisują kolejno: Edukacja – poziom edukacji, poziom korupcji, prawa cywilne; Internet – dostęp do Internetu; Telekomunikacja – poziom infrastruktury w danym kraju; Komputer – komputery osobiste w gospodarstwach domowych.

W zasadzie dla wartości wskaźnika ISI najbardziej istotne są trzy ostatnie zmienne. Tym niemniej, jak wspomniano wcześniej, o rozwoju społeczeństwa informacyjnego decydują nie tylko nowoczesne technologie, ale także polityka państwa.

Szczegółowa pozycja każdego z wymienionych krajów zawarta jest w tabeli 1.

Tabela 1

Wartości wskaźnika ISI i jego składowych dla 10 liderów rankingu i Polski

Kraj	Komputer	Telekomunikacja	Internet	Edukacja	Suma pozycji ⁴	Ranking
Dania	3	9	8	5	25	1
Szwecja	10	7	1	3	21	2
USA	1	20	10	9	40	3
Szwajcaria	2	15	9	13	39	4
Kanada	5	24	2	7	38	5
Holandia	4	12	15	10	41	6
Finlandia	14	10	4	1	29	7
Korea Płd.	20	1	5	23	49	8
Norwegia	11	19	3	4	37	9
Wielka Brytania	8	22	12	8	50	10
Polska	35	34	39	27	135	33

Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.idc.com

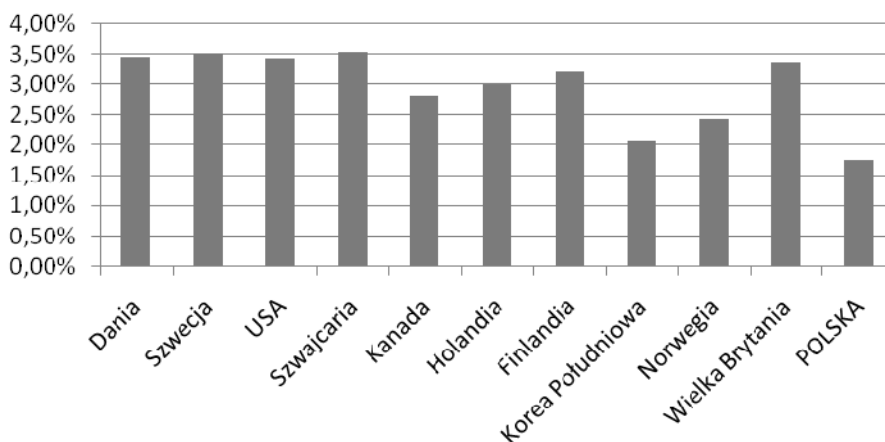
3. Wpływ PKB na poziom rozwoju społeczeństwa informacyjnego

Jak można zauważyć na podstawie wskaźnika ISI, na poziom rozwoju społeczeństwa informacyjnego w danym kraju wpływa wartość jego PKB. O ile sama wartość PKB nie jest najistotniejsza (trzeba uwzględnić różne warunki geograficzne, społeczne itd.), o tyle można zauważyć, że kraje, dla których występują najwyższe wartości wskaźnika ISI (najwyższe pozycje), przeznaczają na inwestycje związane z technologiami IT około 3% swojego PKB, co jest zilustrowane na rys. 3. W pierwszej dziesiątce rankingu aż 7 krajów przeznacza na tego rodzaju inwestycje

⁴ Pozycja w rankingu nie zależy jednoznacznie od sumy pozycji. Poszczególne czynniki rozpatrywane są oddzielnie z odpowiednią wagą.

powyżej 3% PKB. Najmniejszą wartość notuje się w Korei Południowej – 2,07%. Jeśli idzie o pozostałe kraje w rankingu, to wysokie nakłady na inwestycje IT (powyżej 3% PKB) można zaobserwować w Australii, Nowej Zelandii i RPA. Polska plasuje się na 33. miejscu z inwestycjami na poziomie 1,75% PKB.

Trzeba również zaznaczyć, że niższe niż w Polsce nakłady na inwestycje IT są również w takich krajach jak Irlandia, Włochy czy Hiszpania. Wszystkie te kraje są jednak wyżej pozycjonowane w rankingu (odpowiednio miejsca 23, 24 oraz 21), co pozwala przypuszczać, że dynamika rozwoju społeczeństwa informacyjnego może być różna, w zależności od stanu aktualnego.

Rys. 3. Procentowy udział PKB na inwestycje IT dla 10 liderów rankingu i Polski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.idc.com

Średnio kraje pierwszej dziesiątki rankingu przeznaczają na inwestycje IT około $3,09 \pm 0,35\%$. Jeśli wziąć pod uwagę wszystkie 53 kraje, wówczas przedział ten wyniesie $2,06 \pm 0,24\%$. Oba przedziały oszacowano dla poziomu ufności na poziomie 95%.

Podsumowanie

Wskaźnik ISI ilustruje nam pozycję danego państwa pod względem poziomu rozwoju społeczeństwa informacyjnego wśród 53 najbardziej rozwiniętych krajów świata. Ma on za zadanie dostarczenie pewnych informacji dla władz, inwestorów, a także pozostałych obywateli, jaki poziom dostępu do informacji istnieje w danym kraju. Jest to niezwykle istotne, gdyż, jak zaznaczono na wstępie, informacja staje się aktualnie najbardziej pożądanym dobrem na rynku.

Nie inaczej pod tym względem jest również w Polsce. Nasz kraj od ponad 20 lat przeżywa okres intensywnego rozwoju wraz ze wszystkimi jego zaletami, ale także niedogodnościami. Chcąc nadrobić zaległości, również musimy postawić na intensyfikację wysiłków w celu rozwoju społeczeństwa informacyjnego. Tylko ten kierunek zmian jest zgodny ze światowym trendem i jest cechą nowoczesnej gospodarki opartej na wiedzy.

Generalnie nasze wysiłki powinniśmy skierować na przeznaczenie większego odsetka PKB niż jest to aktualnie. Niestety po drodze borykamy się także z innymi problemami, jak rozwój infrastruktury, służby zdrowia, edukacji itd. Tym niemniej wysoki odsetek ludzi studiujących i pogłębiających swoją wiedzę pozwala optymistycznie spojrzeć w przyszłość. Należy podkreślić, że szczególną rolę w rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce będą odgrywać ośrodki akademickie. Są one odpowiedzialne nie tylko za kształcenie swoich studentów, ale przede wszystkim za kształtowanie społeczeństwa w całym aspekcie tego słowa.

Literatura

1. Barney D., *The Network Society*, Routledge, Cambridge 2003.
2. Bell D., *The Coming of Post-Industrial Society: A Venture in Social Forecasting*, Basic Books, Nowy Jork 1973.
3. Garnham N., *Information Society Theory as Ideology*, The Information Society Reader, Routledge, Londyn 2004.
4. Webster F., *Theories of Information Society*, Routledge, Londyn 1995.
5. www.idc.com

THE GRADE OF DEVELOPMENT OF INFORMATION SOCIETY IN POLAND BASING ON ISI INDEX

Summary

Information society is a society where the basic good is an information. It's treated as a particular nonmaterial thing which is more valuable than material ones. Current predictions show the growth the significance of information sending, processing and storing.

One of the ways which can be used to grade the development of an information society is ISI index. It was developed in the middle of 90s to determine the ability to carry out the information revolution in the 53 richest countries.

In this paper the level of information society in Poland using ISI index is described. Besides there are some conclusions and proposals to help the acceleration of the development of information society.

Translated by Mariusz Dramski